

Sanal Dünyada Çok Dillilik ve Türkçe'nin Konumu

Ahmet Tarcan

Dicle Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yabancı Diller Eğitimi Bölümü
tarcan@dicle.edu.tr

Özet: İki binli yıllardan itibaren internet gittikçe çok dilliğin hakim olduğu bir ortama doğru gitmektedir. Bu geçiş sürecinde uluslar, dillerini ve kültürlerini internet dünyasında koruma uğraşı içerisindedirler. Bu makale .tr uzantılı sitelerini dillere göre araştırmaktadır. Araştırmanın veri tabanı Nagaoka Teknoloji Üniversitesindeki Dil Gözlem Laboratuvarından alınmıştır. Japon Bilim ve Teknoloji Ajansı ve UNESCO tarafından desteklenen proje internet dünyasındaki diller ile ilgili her türlü değişikliği gözlemektedir. Bu çalışmada .tr uzantılı sitelerinin dillere göre analizi yapılmıştır. Çalışma sadece ülke kodlarını içeren siteleri üzerinden yapılmıştır. .com, gov gibi genel alan uzantılı siteleri çalışmanın kapsamı dışında kalmıştır. Verilerin elde edildiği ALRN projesi Asya ülke kodlu sitelerine ait istatistikî bilgiler içermektedir. (.fr, ru gibi siteler dikkate alınmamıştır.)

Anahtar Kelimeler: İnternet, Diller, Web, Dilbilim, Sanal Dünya, Çeşitlilik

Abstract: Since 2000, it has been seen that the multilinguism will dominate the Internet world. In this transitive period, the nations will want to protect their culture and languages in the cyberworld. This article studies the linguistic profile of website by “.tr” domain name. The data of this study come from The Language Observatory Project from Nagaoka University of Technology. The language observatory project is sponsored by Japan Science and Technology Agency and supported by UNESCO. The project aims at surveying the languages on the cyberspace. In this study, we analyzed the web pages by “.tr” domain name according to their languages.

Keywords: Internet, Languages, Web, Linguistic, Cyberspace, Diversity

1. Giriş

Milyarlarca websitesinin kıyasıya bir yarış halinde bulunduğu sanal dünya her geçen gün çok kültürlü ve çok dilli bir yapıya doğru gitmektedir. Her ulus kendi imkanları ölçüsünde kültürlerini, dillerini internet dünyasında yaşatma çabası içerisinde. İnternet ortamında temsil imkanı bulamayan dillerin yok olma süreçleri hızlanmaktadır.

Eldeki istatistiklere bakıldığında yeryüzünde konuşulan toplam 6000 civarındaki dilin neredeyse % 90 yakın bir bölümü internet dünyasında ya hiç bulunmamakta yada çok zayıf bir varlık gösterebilmektedir. Buna karşılık İngilizce, Fransızca, Almanca, İspanyolca gibi dillerde çok baskın bir şekilde sanal alemde diğer dilleri gölgede

biraktığıdır. Bu ayrıcalıklı diller bütün sosyo-ekonomik ve politik gelişmelere karşın gerçek dünyada bulamadıkları ilgiyi sanal dünyada elde etmektedirler. UNESCO'nun bütün kültürel ve dilsel gurupların internet ortamında temsil edilmesi yönünde almış olduğu bütün tavsiye kararlarına¹ karşın internet dünyası 10 civarında dilin hükümranlılığı altına girmek üzeredir.

2. En Çok Kullanılan Diller

Farklı kaynaklardan elde edilen verilere bakıldığında İngilizce, Fransızca, Almanca gibi diller internet ortamında en çok kullanılan diller arasındadır. Rakamlar sürekli değişmesine rağmen 2002 yılı itibariyle sitelerinin yayın

¹ John Paolillo, Diversité linguistique sur Internet, p.45, Publications de l'UNESCO pour le sommet mondiale sur la société de l'information, Paris, 2005

dili olarak en çok tercih ettikleri dillerin oranı tabloda görülmektedir.

Ancak kaynağın Almanya alan adı olan “.de” den yayın yapan bir istatistik olması ve Almancanın İngilizceden sonra ikinci sırada yer almış olması dikkati çekmektedir.

Dil	Sayı	Oran (%)
İngilizce	1142,5	56,4%
Almanca	156,2	7,7%
Fransızca	113,1	5,6%
Japonca	98,3	4,9%
İspanyolca	59,9	3,0%
Çince	48,2	2,4%

Kaynak: <http://www.netz-tipp.de/languages.html>
www.netz-tipp.de/sprachen.html

Çoğu kez bir websitesi birden çok dilde yayın yapabilmektedir. Çok dilli siteleri ile ilgili yapılan araştırmalar ikinci bir dilde yayın yapan sitelerinin en çok tercih ettiği dil tahmin edilebileceği üzere İngilizce olmuştur. John Paolillo tarafından üzerinde çalışılan 156 çok dilli websitesinin neredeyese % 100 yakını ikinci dil olarak İngilizceyi tercih etmektedir. Paolillo çok dilli sitelerde Fransızca, Almanca, İtalyanca ve İspanyolcanın oranını % 30 civarında belirlemiştir. Araştırmacının üzerinde çalıştığı 156 websitesinin % 87'lik bölümü İngilizce konuşan (Avustralya, Kanada, İngiltere, ve ABD) dışındaki ülkelerden yayın yapmaktadır.²

John Paolillo Rusya ülke koduyla yayın yapan her 13 siteden 6'sının (% 42) çok dilli olduğunu, Amerikan sitelerinde ise bu oranın çok daha düşük olduğunu tespit etmiştir. (Her 1103 siteden 16'sı çok dildir, oran: % 1,5)³ Yazar bu istatistiki verileri internet ortamının hızla tek dilliliğe doğru gittiğinin bir göstergesi olarak ele almaktadır.

3. tr Uzantılı Websitelerinin Dilsel Özellikleri

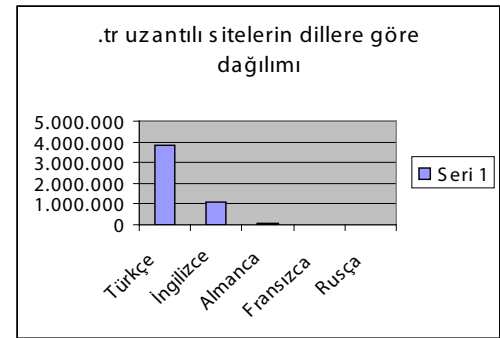
İlk bakışta .tr uzantılı siteleri genel olarak Türkçeyi çağrıştırmakla birlikte yapılan araştırmalar durumun öyle olmadığını göstermektedir.

² A.g.e.s.58

³ A.g.e.s.58

dir. Nagaoka Teknoloji Üniversitesinin (NUT) verilerine göre 2006 yılı Haziran ayı itibariyle .tr uzantılı web sitesi sayısı 6.010.337 olarak tespit edilmiştir.⁴ Yapılan analizlerde bu sitelerin ancak yarısı kadar bir bölümünün Türkçe yayın yaptığı tespit edilmiştir. Aşağıdaki tablo .tr uzantılı websitelerinin bazı dillerdeki görünümünü ve yüzdelik dilimini vermektedir.

tr.uzantılı sitenin yayın dili	Sayı	%
Türkçe	3.851.722	% 64
İngilizce	1.079.361	% 17.95
Almanca	63.104	% 1.049
Fransızca	13.711	% 0.2
Japonca	14.245	% 0.23
Rusça	4175	% 0.069
İspanyolca	10.275	
İtalyanca	3326	% 0.055
Çince	201	% 0.0033
Yunanca	72	% 0.0011
İbranice	82	% 0.0013
Arapça	1396	% 0.023

.tr uzantılı websitelerinde İngilizcenin Türkçe dışındaki diller karşısında mutlak bir baskınlığı dikkati çekmektedir.

tr uzantılı web sitelerinde Türkçe ve İngilizce dışındaki diller dikkate alındığında Almanca ilk sırada gelmekte onu Japonca, İspanyolca ve Uygurca takip etmektedir.

⁴ Proje açılan her sayfayı bir web sayfası olarak var saymıştır. Örneğin <http://www.dicle.edu.tr/> ve <http://www.dicle.edu.tr/webing/engineindex.html> aynı alan adından yayın yapmasına rağmen iki ayrı web sayfası olarak değerlendirilmiştir. Çalışmada verilen rakamlar tescilli alan adı sayısı değildir. Tescilli alan adı sayısı için www.nic.tr bakılabilir.

4. Asya Kıtasından Türkçe Yayın Yapan Siteler

NUT tarafından verilen bilgilere bakıldığında Com, Gov, Net gibi genel alan adları dışında yayın yapan Türkçe site sayısı 2006 Haziran itibariyle 3.964 774. bu rakamın 3.851.722'nin .tr uzantılı sitelerden geldiği yukardaki tabloda verilmişti. Bu şu anlama gelmektedir; toplam 113052 websitesi in, az, gibi Asya ülke kodlu alan adlarından Türkçe yayın yapmaktadır. .tr dışında en çok yayın yapan ülke kodlarına baktığımızda şöyle bir durum ortaya çıkmaktadır; Asya ülkeleri arasından Türkçeye bu anlamda en çok ilgi .la (Lao) uzantılı sitelerden gelmektedir;

Ülke Alan Adı	Türkçe websayfası (adet)	Ülke
.la	29809	Lao
.in	10861	Hindistan
.il	1073	İsrail
.cy	275	Kıbrıs
.az	67835	Azerbaycan
.ir	369	İran
.kg	587	Kırgızistan
.kz	475	Kazakistan
.lb	16	Lübnan
.id	74	Endonezya
.uz	531	Özbekistan

.la ülke kodunun Türkçeye ilgisini teyit etmek amacıyla arama motoruna girildiğinde gerçekten .la uzantılı bir çok Türkçe sitenin var olduğu dikkati çekmektedir.

(Örnek : <http://www.cevap.la/> ,
<http://mo.la/>)

Türki Cumhuriyetlerden Azerbaycan alan adı ile Türkçe yayın yapan websitesi Asya alan adlarının başında gelmektedir.

Daha öncede belirtildiği üzere bu araştırma Asya ülke kodlu sitelerini kapsamaktadır. Dolayısıyla .uk, ru, fr gibi alan adları çalışmanın kapsamı dışında kalmıştır.

Kaynakça

- [1] FINKIELKRAUT, Alain Internet, l'Inquiétante extase, Mille et une Nuits, 2001
- [2] GARY Simons and al., Using Computers in /Linguistics: A Practical Guide, published by Routledge Newyork, 1998
- [3] PAOLILLO John et Autres, Mesurer la diversité linguistique sur Internet. Publications de l'UNESCO pour le Sommet mondial sur la société de l'information, Paris, 2005
- [4] RONI AMELAN, From Information Society to knowledge society, The New Courier, October 2003, UNESCO p.32
- [5] SUMY MOUHOUBI, Languages used on the web, The New Courier, November 2005, Unesco,p.62, 42
- [6] SUNN Frank, Canavarın İnternetteki Sayısı: 666, Cep Kitapları, İstanbul , 2001
- [7] ODTÜ Alan Adı Projesi, www.nic.tr

Teşekkür:

Çalışmanın verilerini bizlere sağlayan Nagao-ka Teknoloji Üniversitesinden Profesör Yoshi-ki Mikami'ye teşekkür ediyoruz.

Acknowledgement:

We would especially like to acknowledge and express our gratitude to Yoshiki Mikami Sensei. The data come from Language Observatory Project sponsored by Ministry of Education, Culture, Sports, Science (MEXT) and Technology ,to which I am deeply grateful (MEXT).